

SİMİT ve PEYNİR'le "BİLİM İNSANI ÖYKÜLERİ"

Maurice Hilleman

(1919-2005)

Yazan ve Çizen:
Bilgin Ersözlü

Yıl 1918. Birinci Dünya Savaşı'nın son yılında Avrupa'da bir hastane koşuşturdayız.

Öhhö, öhhhöööö!

Öhhö, öhhö!

Hiç boş yatağımız kalmadı ama yeni hastalar gelmeye devam ediyor. Ne yapacağız böyle?

1918 dediğine göre henüz bilim insanımız doğmamış bile. Bu hastanede ne işimiz var acaba? Savaşta yaralananlar mı bu insanlar?

Bilmem. Okudukça anlarız herhâlde.

Hemşire... Ne olur doktoru çağırın... Nefes almam... Nefes almam gitgide güçleşiyor... Hapşuu!

Hapşuu!

Eyvah, ben de kaptım galiba. Doktor Bey, Doktor Bey!

Çok yaşa hasta abi. Sen de çok yaşa hemşire abla. Peynirciğim görüyor musun ne çok insan hasta olmuş, hangi birine yetişsin ki doktorlar?

Evet Simitçiğim, bu beklenmeyen bir salgın hastalık belli ki.

Ancak doktorların elinden fazla bir şey gelmemektedir. 1918 ve 1919 yılları boyunca bütün dünyayı etkileyen grip salgını, Birinci Dünya Savaşı boyunca savaşa bağlı nedenlerle hayatını kaybeden insanlardan daha fazla sayıda insanın hayata veda etmesine neden olur.

Üzgünüm hemşire hanım. Diğer hastanelerde de durum aynı. Bildiğimiz tedavi yöntemleri hastalığa neden olan virüsle baş etmemize yetmiyor. Can kayıplarını önleyemiyoruz. Ne yazık ki insanlık olarak bu savaşı kaybediyoruz.

Salgın hastalıkların eski çağlarda çok tehlikeli olabildiğini biliyordum ama daha yalnızca 100 yıl önce böyle bir salgın yaşandığını düşününce...

Bu kadarını ben de beklemiyordum Simitçiğim. Tek kelimeyle korkunç!

Yıllar sonra, 1930'da ABD'nin Montana eyaletinde bir çiftlikteyiz.

Maurice, erken kalkıp folluklardaki yumurtaları toplamışsın bakıyorum.

Aferin Maurice. Hem çiftlik işlerine destek oluyor hem de derslerini aksatmıyorsun. Bu disiplinine, bu çalışkanlığına hayranım.

Ha şöyle! Sonunda günlük güneşlik bir hava görebildik. Ben Maurice olsam sahana iki yumurta kırıp kendime güzel bir omlet yapardım okula gitmeden... Tavuk da hasta buzağıya selam söylüyor galiba, "gıt gıt gıt" diyor bak Peynirciğim.

Evet amcacığım. Öğleden sonra okuldan dönerken de geçen gün hastalanan buzağımızın durumunu sormaya kasabanın veteriner hekimine uğrayacağım.

Gıt, gıt gıt.

Ha ha ha!

Amcasının çiftliğinde tavuklarla ve diğer çiftlik hayvanlarıyla ilgilenerek geçirdiği yıllar Maurice Hilleman'ın biyolojiye ilgi duymasını sağlar. Başarılı bir öğrencidir, liseden mezun olduktan sonra üniversitede kimya ve mikrobiyoloji üzerine eğitim görür. Birinci Dünya Savaşı'nın hemen ertesinde dünyaya gözlerini açmış olan Maurice Hilleman, 1941'de üniversiteden mezun olduktan sonra ilk işine yine savaş ortamında girer.

Maurice Hilleman'ın çalıştığı biyokimya kuruluşundayız.

Büyük Okyanus'taki adalarda görev yapan askerler beyin iltihabına yol açan bir virüsten etkileniyor Bay Hilleman. Şu an o yabancı coğrafyalarda bulunan insanlarımızı bu virüsten koruyacak bir aşı geliştirmeye çalışıyoruz. Aramıza hoş geldiniz.

Bunun gibi aşılarla daha pek çok zararlı mikroorganizmayı etkisiz hâle getirebiliriz.

Bak şu iş! Yalnızca İkinci Dünya Savaşı'nda değil, bilim insanlarıyla zararlı mikroorganizmalar arasındaki savaşta da buldu kendini Maurice Abi.

Evet Simitçiğim. Zararlı mikroorganizmalara karşı yüzyıllardır süren bir savaş bu.

Proje başarıyla sonuçlanır. İlk aşısını başarıyla geliştirerek binlerce insanın hayatının kurtulmasını sağlayan Maurice Hilleman, ömrü boyunca bir daha ayrılmayacağı bir yola girmiştir.

Yani?

Yani mücadele edilmesi gereken bir sürü hastalık yapıcı virüs ve bakteriye karşı geliştirilecek daha pek çok aşı var. Onu demek istiyorum.

1949 yılında gribe yol açan virüsle ilgilenmeye başlar. Yıllar sürecektir araştırmaları boyunca dünyanın farklı yerlerinde gribal enfeksiyonlardan şikâyetçi olan hastalardan örnekler toplar. Bu örnekleri laboratuvarında birbiriyle kıyaslar.

Çok ilginç... Hong Kong'dan gelen bu örneğin üzerindeki tespit ettiğim antijenler... Öncekilerden farklılaşmış gibi... Ama nasıl olur?

Neresi ilginç anlamadım. Farklı bir virüs demek ki incelediği.

Sanırım farklı olmasından değil, sonradan farklılaşmasından bahsediyor Simitçiğim.

Hilleman virüsün grip virüsü olmasına karşın üzerindeki antijenlerin kısa sürede değişime uğramış olduğundan kesinlikle emin olduktan sonra bir aşı geliştirir ve yetkilileri insanlığın karşı karşıya kalabileceği tehdit konusunda uyarır.

Evet efendim. Yaptığım simülasyona göre birkaç hafta içinde Hong Kong ve civarından başlayıp büyük bir salgına yol açacak, bağışıklık sistemimiz tarafından tanınmayan son derece saldırgan bir virüs bu. Hastalık dünyaya yayılmadan önce ne kadar çok insanı bu virüse karşı aşılayabilirsek o kadar çok hayat kurtarmış olacağımızı size garanti edebilirim.

Yaptığı araştırma sayesinde ölümcül bir salgın hastalığın başlayacağını öngörüp önceden önlem alınmasını mı sağladı yani?

Bravo Simitçiğim, güzel özetledin.

Maurice Hilleman'ın geliştirdiği aşı işe yarar ve milyonlarca insanı hastalığa yakalanmaktan kurtarır. Bu başarı, başka hastalıklara yönelik aşıların geliştirilmesinin de önünü açar.

Eveet, işte bu kadar. Bir iki saat kaşıntı hissi verebilir, belki bu gece biraz ateşiniz de çıkabilir ama sabaha bir şeyiniz kalmayacak. İyi olan şu ki bu tek aşı sayesinde ömrünüz boyunca tam üç farklı hastalıktan korkmanıza gerek kalmayacak. Haydi geçmiş olsun... Sıradaki siz misiniz? Kolumuzu sıyıralım lütfen...

Çok acıdı mı?

Yok canım, sinek ısırığı gibi bir hissi, geçti bile.

Acaba başka hangi hastalıklara karşı mücadele etmiş?

Bakalım.

Kızamık, kızamıkçık, kabakulak, suçiçeği, zatürre, menenjit, hepatit A, hepatit C ve daha niceleri...

İlerleyen yıllarda Maurice Hilleman, tarih boyunca insanlığın başına dert olmuş kırka yakın bulaşıcı hastalığa karşı etkili aşılar geliştirdi ve bütün dünyada milyonlarca insanın sağlıklı bir hayat geçirmesini sağladı. Dünyanın her tarafında hâlâ onun geliştirdiği pek çok aşı uygulanmakta ve kendisi aramızdan yıllar önce ayrılmış olmasına karşın dolaylı olarak her yıl milyonlarca insanın hayatını kurtarmaya devam etmektedir.

O zaman ne diyelim?

"O zaman bize de Maurice Hilleman'a milyonlarca kez teşekkür etmek düşmektedir." diyelim.